TEISINGUMO TEISMO (pirmoji kolegija) SPRENDIMAS

2006 m. kovo 16 d.*

Byloje C-234/04

dėl *Landesgericht Innsbruck* (Austrija) 2004 m. gegužės 26 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2004 m. birželio 3 d., pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Rosmarie Kapferer

prieš

Schlank & Schick GmbH,

TEISINGUMO TEISMAS (pirmoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas P. Jann, teisėjai N. Colneric (pranešėja), K. Lenaerts, E. Juhász ir M. Ilešič,

* Proceso kalba: vokiečių.

generalinis advokatas A. Tizzano,
posėdžio sekretorius B. Fülöp, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2005 m. rugsėjo 8 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— *Schlank & Schick GmbH*, atstovaujamos *Rechtsanwälte* M. Alexander ir M. Dreschers,

— Austrijos Respublikos, atstovaujamos H. Dossi ir S. Pfanner,

— Čekijos Respublikos, atstovaujamos T. Boček,

— Vokietijos Federacinės Respublikos, atstovaujamos A. Tiemann ir A. Günther,

— Prancūzijos Respublikos, atstovaujamos A. Bodard-Hermant, R. Abraham, G. de Bergues ir J.-C. Niollet,

— Kipro Respublikos, atstovaujamos M. Chatzigeorgiou,

— Nyderlandų Karalystės, atstovaujamos C. A. H. M. ten Dam,

— Suomijos Respublikos, atstovaujamos T. Pynnä,

— Švedijos Karalystės, atstovaujamos A. Falk,

— Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaures Airijos Karalystės, atstovaujamos E. O'Neill, padedamos *QC* D. Lloyd-Jones,

— Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos A.-M. Rouchaud ir W. Bogensberger,

susipažinęs su 2005 m. lapkričio 10 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra susijęs su EB 10 straipsnio ir 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 12, 2001, p. 1) 15 straipsnio išaiškinimu.

2 Šis prašymas buvo pateiktas byloje tarp Austrijos pilietės R. Kapferer, kurios nuolatinė gyvenamoji vieta yra Hall in Tirol (Austrija), ir Vokietijoje įsteigtos prekybos išsiunčiant užsakymus paštu bendrovės *Schlank & Schick GmbH* (toliau – *Schlank & Schick*), pavaldžios Vokietijos jurisdikcijai, dėl ieškinio, kuriuo siekiama iš pastarosios priteisti R. Kapferer laimėjimą, nes jai asmeniškai adresuotame laiške minėta bendrovė sudarė įspūdį, kad R. Kapferer laimėjo prizą.

Teisinis pagrindas

Bendrijos teisės aktai

3 Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalis nustato:

„Bylose dėl sutarties, kurią asmuo, vartotojas, sudaro tokiam tikslui, kuris gali būti laikomas nesusijusiu su jo darbu ar profesija, jurisdikcija nustatoma vadovaujantis šiuo skirsniu, nepažeidžiant 4 straipsnio ir 5 straipsnio 5 punkto, jeigu:

<...>

c) visais kitais atvejais sutartis buvo sudaryta su šalimi, vykdančia komercinę arba profesinę veiklą valstybėje narėje, kurioje yra vartotojo nuolatinė gyvenamoji vieta, arba kitu būdu tokią veiklą susiejančia su minėta valstybe nare ar keliomis valstybėmis, įskaitant pastarąją, ir jeigu minima sutartis priskiriama tokios veiklos sričiai."

4 Pagal to paties reglamento 16 straipsnio 1 dalį „vartotojas kitai šaliai bylą gali iškelti valstybės narės, kurioje yra nuolatinė tos sutarties šalies gyvenamoji ar verslo vieta, teismuose arba vartotojo nuolatinės gyvenamosios vietos teismuose".

5 Reglamento Nr. 44/2001 24 straipsnis nustato:

„Be jurisdikcijos, kylančios iš kitų šio reglamento nuostatų, jurisdikciją turi valstybės narės teismas, į kurį atvyksta atsakovas. Ši taisyklė netaikoma, jeigu atsakovas atvyksta į teismą dėl jurisdikcijos užginčijimo arba jeigu pagal 22 straipsnį kitas teismas turi išimtinę jurisdikciją."

Nacionalinės teisės aktai

6 Austrijos vartotojų teisių gynimo įstatymo (*Konsumentenschutzgesetz*) su pakeitimais, padarytais 1999 m. spalio 1 d. įsigaliojusiu įstatymu (BGBl. I, 185/1999, toliau – *KSchG*), 5j straipsnis nustato:

„Įmonės, kurios konkrečiam vartotojui pažada skirti jam prizą ar pateikia kitus panašaus pobūdžio pasiūlymus, suformuluotus taip, kad vartotojui sudaromas įspūdis, jog jis laimėjo konkretų prizą, privalo jam įteikti šį prizą; šio prizo taip pat gali būti reikalaujama teismine tvarka."

7 Austrijos civilinio proceso kodekso (*Zivilprozessordnung*, toliau – ZPO) 530 straipsnis dėl proceso atnaujinimo sąlygų nustato:

„1) Procesas, kuriame buvo priimtas sprendimas dėl bylos esmės, gali būti atnaujintas vienos iš šalių prašymu,

<...>

5. jei baudžiamojoje byloje priimtas sprendimas, kuris buvo pagrindas ginčijamam sprendimui, buvo panaikintas įsiteisėjusiu sprendimu;

6. jei šalis sužino ar gali pateikti ankstesnį jau įsiteisėjusį sprendimą, susijusį su tuo pačiu reikalavimu ar tais pačiai teisiniais santykiais, kuriuo užbaigiamas ginčas tarp siekiamo atnaujinti proceso šalių;

7. jei šaliai tampa žinomos naujos bylos aplinkybės ar ji sužino ar gali pateikti naujų įrodymų, kurių panaudojimas ir pateikimas ankstesniame procese būtų lėmęs jai palankesnį sprendimą.

2) Proceso atnaujinimas, pagrįstas 1 dalies 7 punkte nurodytomis aplinkybėmis, galimas tik tuo atveju, jei šalis, nesant jos kaltės, negalėjo pateikti naujų faktinių aplinkybių ar naujų įrodymų prieš užbaigiant žodinę proceso dalį, po kurios pirmosios instancijos teismas priėmė sprendimą."

8 To paties kodekso 534 straipsnis nustato:

„1) Prašymas turi būti pateiktas per nustatytą 4 savaičių terminą.

2) Šis terminas prasideda:

<...>

4. 530 straipsnio 1 dalies 7 punkte nurodytu atveju nuo dienos, kai šalis galėjo teismui pateikti jai žinomas bylos aplinkybes ir įrodymus.

3) Prašymo senaties terminas yra 10 metų nuo sprendimo <...> įsiteisėjimo."

Pagrindinė byla

9 R. Kapferer kaip vartotoja iš *Schlank & Schick* keletą kartų gavo reklaminių laiškų, žadančių laimėjimą. Praėjus dviems savaitėms po dar vieno R. Kapferer asmeniškai adresuoto laiško, kuriame buvo nurodyta, kad jai yra skirtas 53 750 ATS, tai yra 3 906,16 euro, prizas prekėms įsigyti, ji gavo voką, kuriame, be kita ko, buvo užsakymo forma, laiškas, susijęs su paskutiniu pranešimu apie minėtą sumą, ir

sąskaitos išrašas. Pagal kitoje paskutinio pranešimo pusėje esančias dalyvavimo ir (arba) skyrimo sąlygas, dalyvavimas laimėjimų skyrime priklausė nuo neįpareigojančio bandomojo užsakymo.

10 Užklijavusi laimėtos pinigų sumos ženklą ir pasirašiusi kitoje užsakymo formos pusėje po žodžiais „su dalyvavimo sąlygomis susipažinau", bet neperskaičiusi dalyvavimo ir (arba) skyrimo sąlygų, R. Kapferer nusiuntė *Schlank & Schick* šią užsakymo formą. Nebuvo įmanoma nustatyti, ar ji šiuo atveju pateikė užsakymą.

11 Negavusi prizo, kurį ji, jos manymu, buvo laimėjusi, R. Kapferer pareikalavo šio prizo remdamasi *KSchG* 5j straipsniu, prašydama *Bezirksgericht Hall in Tirol* įpareigoti *Schlank & Schick* sumokėti jai 3 906,16 euro sumą kartu su 5% palūkanomis, skaičiuojant nuo 2000 m. gegužės 27 dienos.

12 *Schlank & Schick* pareiškė, kad teismas, į kurį buvo kreiptasi, neturi jurisdikcijos. Ji teigia, kad Reglamento Nr. 44/2001 15 ir 16 straipsnių nuostatos netaikytinos, nes jos reikalauja atlygintinos sutarties buvimo. Dalyvavimas loterijoje priklausė nuo užsakymo, kurio R. Kapferer niekada nepateikė. *KSchG* 5j straipsnyje numatyta teisė nėra sutartinio pobūdžio.

13 *Bezirksgericht* atmetė prieštaravimą dėl jurisdikcijos nebuvimo ir, remdamasis Reglamento Nr. 44/2001 15 ir 16 straipsniais, nusprendė, kad jis turi jurisdikciją motyvuodamas tuo, kad, jo manymu, tarp bylos šalių egzistuoja sutartinis ryšys. Byloje jis atmetė visus R. Kapferer reikalavimus.

14 R. Kapferer pateikė apeliacinį skundą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui. Savo ruožtu *Schlank & Schick* manė, kad *Bezirksgericht* sprendimas dėl savo jurisdikcijos nepadarė jai žalos, nes bet kuriuo atveju ji laimėjo bylą iš esmės. Todėl ji neginčijo šio sprendimo dėl jurisdikcijos.

15 Tačiau prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pastebi, kad *Schlank & Schick* galėjo ginčyti sprendimą atmesti prieštaravimą dėl jurisdikcijos nebuvimo, nes jau vien šis sprendimas galėjo jai padaryti žalos.

Prejudiciniai klausimai

16 *Landesgericht Innsbruck* abejoja tarptautine *Bezirksgericht* jurisdikcija. Remdamasis 2002 m. liepos 11 d. Sprendimu *Gabriel* (C-96/00, Rink. p. I-6367), prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar apgaulingas laimėjimo pažadas, siekiantis paskatinti sutarties sudarymą ir kartu sutartinių santykių atsiradimą, turi pakankamai tamprų ryšį su ketinimu sudaryti vartotojo sutartį tam, kad būtų taikoma jurisdikcija, susijusi su vartotojų sutartimis.

17 Kadangi *Schlank & Schick* neginčijo sprendimo atmesti prieštaravimą dėl jurisdikcijos, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar vis dėlto jis pagal EB 10 straipsnį privalo peržiūrėti ir panaikinti įsiteisėjusį teismo sprendimą dėl tarptautinės jurisdikcijos, jei jis prieštarautų Bendrijos teisei. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas svarsto, ar tokia pareiga egzistuoja, konkrečiai klausdamas, ar galima taikyti 2004 m. sausio 13 d. Sprendime *Kühne & Heitz* (C-453/00, Rink. p. I-837) nustatytus principus dėl administracijai nustatytos pareigos peržiūrėti galutinį administracinį sprendimą, prieštaraujantį Bendrijos teisei, kaip tada aiškino Teisingumo Teismas.

18 Šiomis aplinkybėmis *Landesgericht Innsbruck* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos klausimus:

„1. Dėl nacionalinio pirmosios instancijos teismo juridikcijos:

a) Ar EB 10 straipsnyje įtvirtintą bendradarbiavimo principą reikia aiškinti taip kad, esant Teisingumo Teismo sprendime byloje *Kühne & Heitz* nurodytoms sąlygoms, nacionalinis teismas taip pat yra įpareigotas peržiūrėti įsiteisėjusį teismo sprendimą ir jį panaikinti, jeigu nustatoma, kad jis prieštarauja Bendrijos teisei? Ar teismo sprendimų peržiūrėjimui ir panaikinimui keliamos papildomos sąlygos, palyginti su administraciniais sprendimais?

b) Jeigu į pirmojo klausimo a punktą būtų atsakyta teigiamai:

Ar ZPO 534 straipsnyje nustatytas Bendrijos teisei prieštaraujančio teismo sprendimo panaikinimo terminas atitinka Bendrijos teisės veiksmingumo principą?

c) Taip pat, jeigu į pirmojo klausimo a punktą būtų atsakyta teigiamai:

Ar tarptautinės (arba teritorinės) jurisdikcijos nebuvimas, jeigu tai nebuvo ištaisyta pagal Reglamentą (EB) Nr. 44/2001, yra Bendrijos teisės pažeidimas, kuris, atsižvelgiant į nagrinėjamus principus, gali panaikinti teismo sprendimo galiojimą?

d) Jeigu į pirmojo klausimo c punktą būtų atsakyta teigiamai:

Ar apeliacinės instancijos teismas privalo peržiūrėti tarptautinės (arba teritorinės) jurisdikcijos pagal Reglamentą Nr. 44/2001 klausimą, jeigu jau yra įsiteisėjęs pirmosios instancijos teismo sprendimas dėl jurisdikcijos, tačiau dar neįsigaliojo sprendimas dėl bylos esmės? Jeigu atsakymas būtų teigiamas, ar šis klausimas turi būti išnagrinėtas *ex officio*, ar tik tuomet, jeigu to prašo viena bylos šalių?

2. Dėl vartotojų sutarčių jurisdikcijos pagal Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punktą:

a) Ar apgaulingas laimėjimo pažadas, skatinantis sudaryti sutartį ir kartu atsirasti sutartiniams santykiams, turi pakankamai glaudų ryšį su ketinimu sudaryti vartotojo sutartį, kad iš to atsirandantiems reikalavimams būtų taikoma Reglamento Nr. 44/2001 15 straipsnio 1 dalies c punkte nustatyta jurisdikcijos, susijusios su vartotojų sutartimis, taisyklė?

b) Jeigu į antrojo klausimo a punktą būtų atsakyta neigiamai:

Ar jurisdikcijos, susijusios su vartotojų sutartimis, taisyklė taikoma reikalavimams iš ikisutartinių prievolinių santykių ir ar apgaulingas laimėjimo pažadas, skatinantis sudaryti sutartį, turi pakankamai tamprų ryšį su dėl to atsiradusiais ikisutartiniais prievoliniais santykiais, kad ir šiuo atveju būtų taikoma jurisdikcija, susijusi su vartotojų sutartimis?

c) Ar jurisdikcijos, susijusios su vartotojų sutartimis, taisyklė taikoma tik tuomet, kai įvykdomos įmonės nustatytos dalyvavimo loterijoje sąlygos, net jei šios sąlygos neturi reikšmės esminiam reikalavimui pagal *KSchG* 5j straipsnį?

d) Jeigu į antrojo klausimo a ir b punktus būtų atsakyta neigiamai:

Ar jurisdikcijos, susijusios su vartotojų sutartimis, taisyklė taikoma specialiam įstatymiškai reglamentuotam reikalavimui *sui generis* įvykdyti sutartį arba tariamam, panašiam į sutartinį reikalavimui *sui generis* įvykdyti sutartį, kylančiam iš įmonės pažado išmokėti laimėjimą ir vartotojo reikalavimo atiduoti prizą?"

Dėl pirmojo klausimo a punkto

19 Pirmojo klausimo a punktu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar EB 10 straipsnyje įtvirtintas bendradarbiavimo principas nacionalinį teismą įpareigoja peržiūrėti įsiteisėjusį teismo sprendimą ir jį panaikinti ir, jei reikia, kokiomis sąlygomis, jeigu nustatoma, kad jis prieštarauja Bendrijos teisei.

20 Šiuo klausimu reikia priminti juridinės galios principo svarbą tiek Bendrijos teisės sistemoje, tiek nacionalinės teisės sistemose. Iš tiesų, siekiant užtikrinti teisės ir teisinių santykių stabilumą, taip pat gerą teisingumo administravimą, yra svarbu, kad teismo sprendimai, kurie išnaudojus visas galimas teisių gynimo priemones arba

pasibaigus pasinaudojimo jomis numatytiems terminams tampa galutiniai, nebegalėtų būti ginčijami (2003 m. rugsėjo 30 d. Sprendimo *Köbler*, C-224/01, Rink. p. I-10239, 38 punktas).

21 Todėl Bendrijos teisė nenustato nacionaliniams teismams pareigos netaikyti vidaus proceso taisyklių, suteikiančių sprendimui juridinę galią, net jei tai leistų užkirsti kelią ginčijamu sprendimu padarytam Bendrijos teisės pažeidimui (žr. šiuo klausimu 1999 m. birželio 1 d. Sprendimo *Eco Swiss*, C-126/97, Rink. p. I-3055, 46 ir 47 punktus).

22 Nustatydamos ieškinius ir skundus reglamentuojančias procesines sąlygas, skirtas užtikrinti šalių teisių, įgytų dėl tiesioginio Bendrijos teisės veikimo, išsaugojimą, valstybės narės turi užtikrinti, kad šios sąlygos būtų ne mažiau palankios nei tos, kurios reglamentuoja panašius vidaus reikalavimus (ekvivalentiškumo principas), ir kad dėl jų galimybė pasinaudoti Bendrijos teisinės sistemos pripažintomis teisėmis netaptų praktiškai neįmanoma (veiksmingumo principas) (žr. šiuo klausimu 2000 m. gegužės 16 d. *Sprendimo Pieston ir kt.*, C-78/98, Rink. p. I-3201, 31 punktą ir minėtą teismų praktiką). Tačiau pagrindinėje byloje nebuvo ginčijamas valstybių narių kompetencijos ribų laikymasis proceso klausimų srityje, kiek tai susiję su apeliaciniu procesu.

23 Reikia pridurti, kad minėtas sprendimas *Kühne & Heitz*, kuriuo pirmojo klausimo a punkte remiasi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, nėra toks, kad sukeltų abejones dėl pirmiau pateiktos analizės. Iš tiesų, net jeigu šiame sprendime nustatyti principai galėtų būti taikomi tokiame kontekste, kuris, kaip ir pagrindinėje byloje, yra susijęs su įsiteisėjusiu teismo sprendimu, reikia priminti, kad tas pats sprendimas atitinkamos institucijos pareigą pagal EB 10 straipsnį peržiūrėti galutinį sprendimą, kuris, kaip išaiškėjo, buvo priimtas pažeidžiant Bendrijos teisę, susieja su sąlyga, o būtent, kad pagal nacionalinę teisę minėta institucija turi teisę šį sprendimą peržiūrėti (žr. minėto sprendimo 26 ir 28 punktus). Tačiau šiuo atveju pakanka priminti, kad iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo sprendimo yra aišku, jog minėta sąlyga nėra įvykdyta.

24 Atsižvelgiant į tai, kas pasakyta, į pirmojo klausimo a punktą reikia atsakyti taip, kad EB 10 straipsnyje įtvirtintas bendradarbiavimo principas nenustato nacionaliniam teismui pareigos netaikyti vidaus proceso taisyklių tam, kad įsiteisėjęs teismo sprendimas būtų peržiūrėtas ir panaikintas, jeigu nustatoma, kad jis prieštarauja Bendrijos teisei.

Dėl kitų klausimų

25 Atsižvelgiant į atsakymą į pirmojo klausimo a punktą ir kadangi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas leido suprasti, kad, remdamasis vidaus teise, jis negalėtų peržiūrėti *Bezirksgericht* jurisdikcijai priklausančio sprendimo, nereikia atsakyti į pirmojo klausimo b–d punktus ir antrojo klausimo a–d punktus.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

26 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendžia:

EB 10 straipsnyje įtvirtintas bendradarbiavimo principas nacionaliniam teismui nenustato pareigos netaikyti vidaus proceso taisyklių tam, kad įsiteisėjęs teismo sprendimas būtų peržiūrėtas ir panaikintas, jeigu nustatoma, kad jis prieštarauja Bendrijos teisei.

Parašai.